

BACHELOROPPGAVE

”Det er lett å velge det en har nær hjertet” - en kvalitativ undersøkelse av hvordan barnehager synliggjør kulturelt mangfold i hverdagen

”Its easy to choose what`s close to your heart” - a qualitative study of how kindergartens highlight cultural diversity in everyday life

Kandidatnummer 2

Anita Brandsøy

Barnehagelærerutdanning deltid
Høgskulen på vestlandet/institutt for
barnehagelærerutdanning
Veileder Tom Sverre Tomren
Innlevering 07.01.19

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 10.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	3
1.1. Valg av tema og problemstilling	3
1.2 Avgrensning av problemstilling	4
1.3 Oppbygning av oppgaven	4
1.4 Begrepsavklaring	4
2.0 Teori	4
2.1 Lov om barnehagen og rammeplanen	5
2.2 Synliggjøring av mangfold i norske barnehager	5
2.3 Hvordan synliggjøre mangfold?	6
2.4. Ulike tilnæringer til mangfold – problemorientert eller ressursorientert?	6
2.5 Kultur og identitet	7
2.6 Personalet og tverrkulturell kompetanse	7
2.7 Foreldresamarbeid	8
3.0 Metode	9
3.1 Valg av metode	9
3.2 Valg av informanter	10
3.3 Pilotstudien	10
3.4 Det kvalitative intervjuet	10
3.5 Bearbeiding av datamateriell	11
3.6 Etske betraktninger	11
3.7 Validitet, reliabilitet og representativitet	11
4.0 Resultat og drøfting	12
4.1 Flerkulturell barnehage eller en barnehage med minoriteter	12
4.2 Synliggjøring av mangfold	13
4.3 Tilnærming til mangfold, problemorientert eller ressursorientert?	15
4.4 Kompetanse og holdninger hos personalet	16
4.5 Foreldresamarbeid	17
5.0 Avslutning	19
Litteraturliste	21
Vedlegg 1 Intervjuguide.	23
Vedlegg 2: Informasjonsskriv til informant	24
Vedlegg 3: Samtykkeskjema	25

1.0 Innledning

Denne oppgaven vil ta for seg hvordan et utvalg barnehager jobber med synliggjøring av kulturelt mangfold. Det vil sees på hvordan personale i disse ulike barnehagene jobber i dag, men også på ulike forbedringsområder.

I følge statistisk sentralbyrå (2018) er 17,3 % av befolkningen innvandrere og norskfødte med innvandrerbakgrunn. Barn født av innvandrerforeldre utgjør en stadig større del av befolkningen. I 2015 var 15,5 % av befolkningen barn og unge mellom 0 til 25 år, født av innvandrerforeldre (Statistisk sentralbyrå 2016). Dette vil si at menneskene som bor i Norge har ulik kulturell, språklig og religiøs bakgrunn (Gjervan, Andersen, Bleka . 2012). I 2006 var 6,4% av barn i barnehagen minoritetsspråklige barn. Til sammenligning var 16,4% av barna i barnehagen minoritetsspråklige i 2016 (Toresen Tveten, Winje. 2017) . Dette viser at vi lever i et mangfoldig og flerkulturelt samfunn, og alt tyder på at det vil fortsette. I temaheftet for språklig og kulturelt mangfold (2006) pekes det på at utfordringen for barnehagene i møte med et flerkulturelt samfunn, er at barnehagen skal ivareta det språklige og kulturelle mangfoldet på en god måte, slik at alle barn får gode utviklings- og aktivitetsmuligheter.

1.1.Valg av tema og problemstilling

Bakgrunnen for valg av tema og problemstilling er at samfunnet vårt blir stadig mer globalisert, verden er blitt "mindre", vi reiser mer og verden er knyttet tettere sammen. Dette fører til at vi er et mer mangfoldig samfunn (Gjervan et al. 2012). Barnehagen er et møtested for ulike mennesker med ulik måte å leve livet sitt på. Dette gjør at jeg gjennom studiet, både som student og vikar, har reflektert mye over om barnehagene har en flerkulturell pedagogikk og praksis i hverdagene.

I praksisperiodene i barnehagelærerutdanningen har jeg erfart at flere av personalet har gitt uttrykk for at kulturelt mangfold er et vanskelig tema. Dette fordi de ikke hadde kunnskap til å svare på barnas spørsmål om ulike kulturer og religioner. Ofte ble det tryggere å formidle det som var kjent og nært en selv, altså ens egen kultur. På bakgrunn av dette kom jeg frem til følgende problemstilling: Hvordan kan personalet i barnehagen jobbe for å synliggjøre kulturelt mangfold i barnehagehverdagen: en kvalitativ undersøkelse som tar for seg eksisterende praksis og drøfting av forbedringsområder.

1.2 Avgrensning av problemstilling

I denne oppgaven har jeg fokusert på hvordan det flerkulturelle kommer til uttrykk i barnehagehverdagen, det betyr at jeg ikke har fokus på høytidsmarkeringer. Høytidsmarkeringer er et stort området, og på grunn av oppgavens størrelse og problemstilling har dette blitt valgt bort. I tillegg syns jeg det er interessant å se på om barnehagen er festbrukere av kultur eller om de er hverdagsbrukere av kultur. Jeg vil ikke ha fokus på språk og språkopplæring. Det er relevant for problemstillingen, og språklig mangfold er absolutt aktuelt, men på grunn av oppgavens størrelse er ikke dette med.

1.3 Oppbygning av oppgaven

Oppgaven er delt inn i 5 ulike kapitler med underoverskrifter. Den vil starte med et teorigapittel der jeg presenterer aktuell teori som belyser hvordan kulturelt mangfold blir, og kan bli synliggjort, samt hvorfor dette er viktig å ha fokus på. Videre kommer et metodekapittel hvor datainnsamlingsmetoder og det kvalitative intervjuet vil bli gjort rede for, etterfulgt av et resultat -og drøftingskapittel hvor data fra intervjuene blir presentert og drøftet opp mot teorien. På bakgrunn av dette vil jeg avslutningsvis oppsummere oppgaven og svare på problemstillingen.

1.4 Begrepsavklaring

I denne oppgaven definere jeg kulturelt mangfold som mennesker med ulike språklige, religiøse og kulturelle erfaringer. Mangfold er oversatt til "diversity" på engelsk, som betyr forskjellighet eller ulikhet (Gjervan et al. 2012). Med et flerkulturelt samfunn mener jeg "et samfunn som består av grupper med ulik kulturell tilhørighet" (Larsen og slåtten. 2015 s. 322). Når det blir referert til barn fra andre kulturer enn norsk vil jeg bruke begrepene barn med minoritetsbakgrunn eller minoritetspråklige barn. Minoritet betyr å være i mindretall og ikke i et flertall (Toresen Tveten, Winje 2017). Når jeg omtaler «personalet i barnehagen» sikter jeg til de ansatte i barnehagen, nemlig styrer, pedagogisk ledere, pedagoger, fagarbeidere og assistenter.

2.0 Teori

Innledningsvis starter teorigapittelet med lovverk og forskrifter. Videre viser jeg til utvalgt faglitteratur og forskning som er relevant for problemstillingen.

2.1 Lov om barnehagen og rammeplanen

Barnehagen er en samfunnsinstitusjon og har fått en oppgave av Stortinget som uttrykkes gjennom barnehageloven. Den legger føringer for hvordan barnehage og barnehageeier skal drive en barnehage. Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver er en forskrift og hjemlet i loven (Toresen Tveten, Winje 2017).

I barnehageloven står det:

Barnehagen skal ta hensyn til barnas alder, funksjonsnivå, kjønn, sosiale, etniske og kulturelle bakgrunn, herunder samiske barns språk og kultur". Barnehagen skal formidle verdier og kultur, gi rom for barns egen kulturskaping og bidra til at alle barn får oppleve glede og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap." (Barnehageloven §2 barnehagens innhold)

Rammeplanen under fagområdet etikk, religion og filosofi fastslår :

Barnehagen skal la barna få kjennskap til fortellinger, tradisjoner, verdier og høytider i ulike religioner og livssyn og erfaringer med at kulturelle uttrykk har egenverdi. Barnehagen skal skape interesse for samfunnets mangfold og forståelse for andre menneskers livsverden og levesett" (Kunnskapsdepartementet, 2017 s. 54).

2.2 Synliggjøring av mangfold i norske barnehager

I lys av problemstillingen er det viktig å se på hvordan barnehagene har tradisjon for synliggjøring av kulturelt mangfold. Barnehager og skoler i Norge har hatt en tradisjon for en monokulturell pedagogisk forankring (Gjervan et al.2012). Det vil si at man har tatt utgangspunkt i norsk språk, kultur og tradisjoner og det flerkulturelle har kommet som et tillegg, og ikke som en del av barnehagens ordinære virksomhet. Gjervan et al. (2012) skriver at man har tidligere tenkt at det å være like, eller å være et homogent samfunn, har vært avgjørende for et velfungerende fellesskap.

Høgskolelektor Mona – Lisa Angell (2008) har i sin masteroppgave studert hvordan kulturelt mangfold anerkjennes i barnehagen. Majoriteten anerkjenner minoriteten på noen felt, mener hun. Videre skriver hun at et praktisk uttrykk kan være barnehager som har ulike flagg som representerer landene som barna kommer fra, men at alle tester og kartlegging foregår på majoritetens premisser og språk. Hun fant blant annet ut at dukkene var mangfoldige både i kjønn og etnisitet, men at puslespillene i den samme barnehagen var 42 mennesker avbildet og det var 8 kvinner og 34 menn, og 42 av 42 var hvite (John Olav Skålid som referert i Mona – Lisa Angell. 2008).

I tidsskrift for nordisk barnehageforskning (2017) skriver Andreassen og Øvrebø (som referert i Andersen et al.2011) at 94 % av pedagogiske ledere velger sanger, rim og regler fra norsk, lokal majoritetskultur. 48 % oppga at de aldri bruker innhold fra minoritetskultur sammen med barnegruppen, og kun 3 % sa at de velger sanger, rim og regler fra minoritetskulturer som er representert i barnehagen. Dette betyr at det er små muligheter for minoritetsbarn til å gjenkjenne sine egne kulturelle uttrykk enn den norske eller lokale (Andreassen og Øvrebø som referert i Andersen et al.2011).

2.3 Hvordan synliggjøre mangfold?

Det som kjennetegner en barnehage med flerkulturell pedagogisk tilnærming, er at kulturelt mangfold er en naturlig del av barnehagehverdagen, og ikke bare til høytider og som eksotiske innslag. Altså at det ikke kommer som et tillegg til barnehagens ordinære virksomhet (Gjervan et al.2012). Barna må kunne finne leker og skriftspråk, og høre på musikk som er med på å fremme identitetsbekreftelsen deres. Det må være ulike leker som viser at i barnehagen er det ulike kulturer som er representert. Vi må ha dukker med ulike farger på både hud, øyner og hår. Vi må ha leke-mat og klesdrakter fra ulike kulturer og variasjoner i ulike spill og puslespill (Gjervan et al. 2012) . Det er også viktig å være bevisst på hvilke typer bøker man velger. Barna må møte bøker som er med på å fremme identitetsbekreftelse og viser et flerkulturelt Norge. Hauge (referert i Gjervan et al. 2012) skriver at det er viktig å være bevisst på bøker om ”barn i andre land”, dette kan få minoritetsbarn til å føle seg utenfor vi-fellesskapet.

Noen barnehager lager egne måltider, og det er viktig at ulike kulturer er representert i matlagingen (Gjervan et al. 2012). Det er viktig å ta hensyn til barn som følger religiøse spiseforskrifter. I en forskningsartikkel i Tidsskrift for nordisk barnehageforskning skriver Andreassen og Øvrebø (2017) at barnehagen baserer seg på to hovedstrategier i sin tilpasning til muslimske spiseforskrifter. Enten ved å servere mat som alle kan spise, eller ulike typer mat der muslimske barn kan spise ett av alternativene. Informantene i forskningsartikkelen pekte også på at det ofte var dårlig foreldresamarbeid og manglende kompetanse på kulturell tilpasning til mat.

Vi skal ikke fremstille ulike religioner som noe rart og underlig, altså drive med eksotisme. Det er fort at fremstillingen av religion og/eller kultur ikke er gjenkjennbart, og dermed får ikke barnet anerkjennelse for det individet det er. Vi skal ikke kun ha fokus på alt som er annerledes eller forskjellig i ulike kulturer, vi skal også fokusere på det som er likt . Vi skal være et vi – fellesskap i barnehagen, der det ikke er de og oss, men vi (Gjervan et al. 2012).

2.4. Ulike tilnærminger til mangfold – problemorientert eller ressursorientert?

Vi kan se på mangfold som en ressurs eller et problem, og hvordan vi møter mangfold kommer an på personalets kompetanse og holdninger (Gjervan et al. 2012). Problemorientert tilnærming til mangfold

handler om at barns språklige og kulturelle bakgrunn ikke blir tatt hensyn til i barnehagen. Barnehagen ignorerer det språklige og kulturelle som ikke omhandler det norske, og det norske blir det "normale". Minoritetsfamiliens kultur oppfattes som avvikende og vi prøver å gjøre alle like, altså vi assimilerer (Wælhe, 2019). Barnehagelæreren kan tenke at det er mer arbeid med minoritetsspråklige barn og foreldre, og ser på det som vanskelig. "Manglende anerkjennelse av barns ulike språklige og kulturelle kompetanse kan få svært negative konsekvenser for barnas mulighet til mestring, læring, trivsel og utvikling i barnehagen" (Gjervan et al. 2012).

Ressursorientert tilnærming til mangfold handler om at kulturelt og språklig mangfold er en del av en normaltstand i barnehagen. Man endrer praksis slik at mangfoldet er en naturlig del av barnehagehverdagen og gir mulighet for ulike kulturelle og språklige erfaringer. Det blir synlig gjennom valg av innhold i barnehagen, som ulike leker og bøker som gir identitetsbekreftelse og gjenkjennelse for alle barn. Med en ressursorientert tilnærming får barna like muligheter til mestring, utvikling og læring i barnehagen. En slik tilnærming er også med på å forebygge rasisme og diskriminering (Gjervan et al. 2012). Det er viktig at personalet ser kritisk på egen pedagogisk tenkning og praksis. Det kan være nødvendig å endre barnehagens eksisterende teori og praksis når man begynner å reflektere rundt problemorientert eller ressursorientert tilnærming til mangfold (Gjervan et al. 2012).

2.5 Kultur og identitet

Larsen og Slåtten (2015 s.14) definerer kultur på følgende måte: "Kultur handler om virkelighetsoppfatninger, verdier og normer som er mer eller mindre felles innenfor et samfunn, som vi har lært, og som gjør at vi kan kommunisere og samhandle. Kultur vedlikeholdes og endres av menneskene som deler kulturen". Alle samfunn har en kultur som formidles gjennom sosialiseringssprosessen, altså at vi samhandler med hverandre og har noe til felles. Vi blir oss selv i møte med andre og i møte med kulturen vi vokser opp i. Vi blir formet gjennom hvordan andre responderer på det vi gjør. Dette er med på å danne barnets identitet og selvoppfatning. Hvordan et barn blir møtt i barnehagen har derfor stor innvirkning på hvordan barnet ser på seg selv (Gjervan et al. 2012). Vi ser altså at kultur er en del av sosialiseringen og dermed også blir en del av vår identitet. Gjennom sosialisering tilegner barna seg verdier, normer, kunnskap og ferdigheter slik at barnet oppfører seg slik som samfunnet rundt forventer. Forventningene til akseptabel oppførsel varierer etter livssyn, sosial bakgrunn, kjønn og geografisk bosted (Bakken og Solbue 2016).

2.6 Personalet og tverrkulturell kompetanse

Sjøvik (2014) skriver at et godt tilbud kjennetegnes ved høy personaltetthet og høy kompetanse hos personalet. Personalets kompetanse handler om holdninger, kunnskap og ferdigheter. Personalet må ha

flerkulturell forståelse, tverrkulturell forståelse og kompetanse i tverrkulturell kommunikasjon, samlet utgjør dette en persons tverrkulturelle kompetanse (Larsen og Slåtten, 2015). Flerkulturell forståelse handler om å ha kunnskap om egen og andres kultur. Vi skal ha innsikt i og respekt for andres kultur. Det er lettere å forstå hverandres valg og måter å leve på om man har flerkulturell forståelse. Det er viktig å være bevisst på i møte med andre, at min måte å leve livet på ikke nødvendigvis er rett for alle. Slik kan man møte alle mennesker med åpenhet og toleranse. Tverrkulturell forståelse er å ha forståelse på tvers av kulturer. Det å forstå hva kultur er og hvor viktig det er i andre menneskers liv. Tverrkulturell kommunikasjon handler om å kommunisere med mennesker som har en annen kulturell bakgrunn enn en selv. Vi må sette oss inn i verdier, normer og regler for å kunne forstå hverandre (Larsen og Slåtten, 2015).

Gjervan et al. (2012) hevder at det er behov for kompetanseheving innenfor det flerkulturelle, som igjen øker kvaliteten i barnehagen for alle barn. Flerkulturell kompetanseheving er med på å gjøre det enklere å svare på spørsmål fra barn om hvorfor vi er ulike. Det kan også hjelpe de ansatte å takle situasjoner der kulturforskjeller blir synlige.

Cecilie Jåvo (som referert til Ingrid Spilde, 2003) har i sin doktorgradsavhandling ved universitetet i Tromsø kartlagt holdninger og praksis i barneoppdragelsen i hjem med ulik kulturell bakgrunn. Hun har sammenlignet familier med samisk kulturbakgrunn opp mot familier uten samisk kulturbakgrunn, sistnevnte betegner hun som "norske hjem" i oppgaven sin. Det kom frem at det var ulikt syn på barneoppdragelse i de ulike kulturene. Noen eksempler: I samiske hjem var det vanlig at barna selv bestemte når de skulle sove og spise. I norske hjem hadde de fleste faste rutiner på søvn og måltider. Samiske familier hadde få regler, men tøffere oppdragelsesmetode der de kan skremme og erte barna for å få de til å gjøre som foreldrene ønsker. På den andre siden la de stor vekt på fysisk og psykisk nærhet og kjærlighet. I norske hjem kan det være flere restriksjoner på kontakt og samvær med voksne, og flere regler. Til tross for forskjellen mellom oppdragelsen var det ingen forskjell i atferdsproblem hos barna og hun peker på at selv om oppdragelsen er forskjellig kan resultatet være like bra. Hun mener det er viktig at lærere og barnehagepersonell er klar over forskjellene i oppdragelsen, slik at dette ikke blir tolket feil. Konsekvensene av uvitenhet kan være at barnevernet blir koblet inn om fravær av leggerutiner eller mangel på grensesetting blir sett på som omsorgssvikt, og ikke kulturforskjeller, eller at man feilaktig tror at barnet har atferdsproblem da de ikke er vant til strenge regler (Cecilie Jåvo, 2003 som referert i Spilde 2003).

2. 7 Foreldresamarbeid

Har personalet tverrkulturell kompetanse er det også lettere å forstå hverandre, og dermed få til et godt samarbeid med minoritetsforeldre (Bakken og Solbue, 2016). Forskning peker på at det er viktig å se på foreldrene som en ressurs, og hvor viktig det er å inkludere minoritetsforeldre i samtaler, møter og sosiale

sammenhenger (Bakken og Solbue, 2016 som referert i NOU,2010:7). Det er viktig å informere foreldre om barnehagens verdigrunnlag og samfunnsmandat, samt at de kan få være med å påvirke innholdet i barnehagen gjennom å delta på foreldremøter og samarbeidsutvalg. Barnehagen må legge opp til et inkluderende og trygt miljø der foreldrene kjenner seg komfortable, slik at det blir lettere for minoritetsforeldrene å føle seg inkludert (Gjervan et al. 2012).

Det kreves innsikt i minoritetsbarna og deres familiers situasjon for å anerkjenne ulike kulturuttrykk i barnehagen (Bakken og Solbue, 2016). Foreldrenes syn på oppdragelse er en viktig del av et godt foreldresamarbeid, og personalet skal møte foreldrene med anerkjennelse, slik at foreldrene føler seg sett og støttet. De skal møte foreldrene som likeverdige samtalepartnere i foreldresamarbeid, slik blir personalet også bedre kjent med barna, og hvordan foreldrene opplever sitt barn. Foreldrene kan være med å vise hvilken bøker de leser, hvilke sanger de synger og hvilken matretter som blir servert i hjemmet. Denne informasjonen kan brukes som en ressurs i barnehagene for å synliggjøre det flerkulturelle (Gjervan et al. 2012).

3.0 Metode

Alle undersøkelser starter med en problemstilling. I denne oppgaven er problemstillingen følgende: Hvordan kan personalet i barnehagen jobbe for å synliggjøre kulturelt mangfold i barnehagehverdagen: en kvalitativ undersøkelse som tar for seg eksisterende praksis og drøfting av forbedringsområder. For å få svar på denne problemstillingen må vi innhente data slik at vi får svar på spørsmålene vi har stilt (Jacobsen, 2015). Vi har to hovedtyper av metoder, kvalitativ og kvantitativ metode (Ringedal, 2018). Problemstillingen vil påvirke valg av metode (Jacobsen, 2015). Kvalitativ metode går mer i dybden på det som undersøkes, da man snakker med et mindre antall mennesker, men går dypere inn i meningene deres. Informasjonen man får i en kvalitativ metode overføres til tekst. I den kvantitative undersøkelsen presenteres informasjonen ved hjelp av tall og grafer. Denne metoden er basert på et større utvalg. Metodene kan brukes hver for seg, men er også godt egnet å bruke sammen (Ringedal,2018).

3.1 Valg av metode

På bakgrunn av problemstillingen har jeg valgt å bruke kvalitativ metode og individuelt intervju for å gå dypere inn i informantenes tanker og meninger. Problemstillingen min er en utforskende problemstilling. Det vil si at jeg søker en dypere forståelse av hvordan barnehagene synliggjør kulturelt mangfold i hverdagene, og komme med innspill til hvordan de kan synliggjøre dette på en god måte (Jacobsen, 2015). Dette gjør det naturlig å ty til kvalitativ metodikk, nærmere bestemt det kvalitative intervjuet. Jeg kunne brukt kvantitativ metode, enten alene eller komplementært til kvalitativ metode. På grunn av oppgavens

omfang har jeg valgt bort denne metoden, selv om det kunne gitt oppgaven min større validitet å bruke begge metodene komplementært (Ringdal, 2018).

3.2 Valg av informanter

Jeg har intervjuet en migrasjonspedagog, to pedagogiske ledere med førskolelærer utdanning, og to assistenter. Alle har jobbet i barnehage i mer en fem år. Barnehagene er fra forskjellige steder på vestlandet og østlandet og av ulik størrelse. Dette har jeg gjort for å se hvordan ulike barnehager jobber med kulturelt mangfold. I alle barnehagene har jeg brukt intervju som metode. Jeg har valgt å intervju både pedagoger og assistenter da jeg mener det er interessant å se hvordan de ulike rollene i barnehagen jobber med dette. Jeg valgte å intervju en migrasjonspedagog for å se nærmere på hvordan en barnehage med denne ressursen jobber med å synliggjøre kulturelt mangfold, men også for å belyse forbedringspotensial.

3.3 Pilotstudien

Jeg gjennomførte pilotstudien for å prøve ut spørsmålene i forkant. Jeg satt meg godt inn i teori før jeg begynte å lage intervjuguide (vedlegg 1). Informanten til pilotstudien har jobbet 10 år som pedagogisk leder i en barnehage i en norsk storby, med høy andel barn med ulik kulturell bakgrunn. På bakgrunn av dette kunne hun gi meg gode tilbakemeldinger på intervjuguiden. Jeg mener derfor pilotstudien ble så virkelighetsnær som den kunne bli. Den ga meg en pekepinn på at jeg måtte strukturere intervjuet mitt bedre for å gjøre det lettere for meg å bearbeide data i ettertid. Det bidro også til å forbedre intervjuteknikken, da jeg lærte at spørsmålene måtte spisses for å svar på problemstillingen.

3.4 Det kvalitative intervjuet

Informantene fikk følgeskriv (vedlegg 2) før intervjuet begynte. Følgeskrivet inneholdt overordnet tema, informasjon om taushetsplikt og personvern. Spørreskjema fikk informantene rett før intervjuene startet. Dette valgte jeg for å unngå "fasitsvar". Jeg var hele tiden bevisst på å ikke påvirke informantene eller legge føringer for hva de skulle si, da det er viktig i en kvalitativ metode at informantene med egne ord og meninger skal kunne uttrykke seg gjennom samtale (Jacobsen 2015).

Intervjuet er på den ene siden pre – strukturert, altså at jeg har ulike tema i intervjuguiden og på denne måten lagt føringer for hva jeg ønsker å få informasjon om, på den andre siden er det også et åpent intervju der jeg vil ha en åpen samtale om tema (Jacobsen 2015). Det åpne intervjuet skal ikke være så strukturert at det består av faste spørsmål med faste svaralternativ, men det bør heller ikke være helt ustrukturert uten føringer (Jacobsen, 2015). For å sikre at man får svar på de temaene en ønsker å belyse er det viktig å ha en god intervjuguide. På bakgrunn av dette er intervjuet både åpent slik at informanten kan

snakke åpent om tema, og strukturert slik at jeg får svar på spørsmålene mine. Jeg har valgt å bruke båndopptaker under intervjuene, da dette gjør det lettere å huske hva som ble sagt og jeg trenger ikke å notere hele tiden. Det gir anledning til å møte blikket til informantene, til å være tilstede i samtalen med en anerkjennende kommunikasjon og væremåte, der vi kan møte informantene med bekreftelse på at vi forstår det som blir formidlet (Jacobsen 2015).

3.5 Bearbeiding av datamateriell

I etterkant av intervjuene transkriberte jeg dem, deretter kategoriserte jeg datamaterialet som var relevant for oppgaven. Jeg satt det opp i ulike temaer, likt med de temaene som jeg brukte i intervjuguiden (vedlegg 1) for å sikre god struktur og sammenheng i oppgaven.

3.6 Etske betraktninger

I en intervju-situasjon går man inn privatlivet til andre mennesker. Da må man trå varsomt for å unngå å krenke noen. Jeg har derfor tatt ulike etiske hensyn når jeg gjort intervjuene mine (Jacobsen 2015). Jeg har informert informantene om hva som skal undersøkes, og at informantene når som helst, både under intervjuet men også i ettertid kan velge å trekke seg. Jeg har forsikret meg om at informantene forstår informasjonen jeg har gitt ved å skrive et informasjonsskriv og samtykkeskjema (vedlegg 2 og 3), der det står tydelig formålet med oppgaven. Jeg har anonymisert informantene og barnehagene, og har valgt å ha lav detaljeringsgrad på mine data. Jeg har prøvd i den grad det er mulig å gjengi resultatet fullstendig, da informantene har krav på riktig presentasjon av data. Jeg skal også slette opptak av intervju så fort jeg er ferdig med oppgaven (Jacobsen, 2015).

3.7 Validitet, reliabilitet og representativitet

Validitet kan også kalles gyldighet. Enkelt kan man si at validitet betyr å måle det en ønsker å måle slik at man får svar på problemstillingen (Jacobsen 2015). Jeg vil argumentere for at denne oppgaven har god validitet. Metoden som er brukt er relevant for det jeg ønsket å få svar på. Jeg kunne brukt flere datainnsamlingsmetoder for å fått enda bedre validitet i oppgaven, men på grunn av oppgavens omfang valgte jeg å ikke gjøre dette. Reliabilitet tilsvarer pålitelighet og betyr at undersøkelsen ikke må ha målefeil slik at resultatene blir gale. Når den samme datainnsamlingsmetoden gir samme resultat om man hadde gjort undersøkelsen flere ganger, kan man si at undersøkelsen har høy reliabilitet (Jacobsen 2015). Jeg vil påstå at metoden er nøyaktig gjennomført i min oppgave, så dersom en annen person hadde undersøkt samme tema med de samme informantene ville resultatet trolig blitt likt. Ved å bruke andre informanter kunne man fått andre svar, men dette bringer oss over på representativitet. Denne kan måles ved å spørre følgende spørsmål; er mitt utvalg informanter representative for andre enn seg selv? Dersom svaret er nei, kan man ha et generaliseringsproblem, altså det er vanskelig å vite om resultatet er gyldig i en større

sammenheng (Jacobsen 2015). Jeg intervjuet fem ansatte med ulike roller i ulike barnehager. På bakgrunn av dette kan jeg ikke generalisere for alle barnehager i Norge, men oppgaven kan likevel vise tydelige tendenser. For å øke representativitet, krever dette en oppgave av større omfang med et større utvalg.

4.0 Resultat og drøfting

I denne delen av oppgaven skal jeg presentere informasjonen som kom frem i intervjuene, og drøfte disse opp mot teori. Jeg har valgt å dele kapittelet inn i 5 ulike tema, på samme måte som jeg strukturerte intervjuguiden. Dette for å få en god struktur i oppgaven og presentasjon av resultatet.

Migrasjonspedagogen blir heretter bli kalt MP, assistentene vil jeg kalle AA og AB og pedagogene vil bli nevnt som PA og PB. Jeg bruker ulike bokstaver for å skille yrkestitlene til de ulike informantene. M står for migrasjonspedagog, P står for pedagogisk leder og A for assistent.

4.1 Flerkulturell barnehage eller en barnehage med minoriteter

Hva legger du i en flerkulturell barnehage? Alle informantene utenom **MP** mente at en flerkulturell barnehage er en barnehage med flere kulturer i. **MP** pekte på at en flerkulturell barnehage er en barnehage der det blir synliggjort at barnehagen består av et kulturelt mangfold i hverdagene, ikke bare i forbindelse med høytidsmarkeringer. **AA** la til at det ikke kun var ulike kulturer, men ulike mennesker med ulike livssyn som var en del av en flerkulturell barnehage. **PA** sa "men, det hjelper ikke bare at det er folk fra forskjellige kulturer, man må på en måte inkludere det. At det er i litteratur og lekemateriale og kunst."

Vil du si at dere er en flerkulturell barnehage? **AA** mente de ikke var en flerkulturell barnehage selv om de hadde barn fra ulike kulturer. Hun sa at de var en barnehage der de fleste hadde lik sosial bakgrunn. Fokus og satsingsområdet i **AA** sin barnehage var ikke rettet mot kulturelt mangfold. **AB** var litt usikker på om hun ville si de var en flerkulturell barnehage, men de hadde barn fra ulike kulturer. **PA** og **PB** mente at de var en flerkulturell barnehage siden kulturelt mangfold var en del av barnehagehverdagen, men de mente også at de hadde mye å jobbe videre med for å bli enda bedre på å synliggjøre kulturelt mangfold. **MP** mente de var en flerkulturell barnehage så langt det lot seg gjøre, men at det er ulike holdninger hos personale. Hun peker på at noen vil gjør ting slik de alltid har gjort og er lite mottagelige for forandringer.

Det er altså ulike oppfatninger om hva som ligger i å være en flerkulturell barnehage, og et begrep som det bør jobbes mer med da det virker som det er en del usikkerhet og uklarheter rundt dette.

Jeg har inntrykk av at spesielt **AA** og **AB** er litt usikre på hva som ligger i begrepet flerkulturell barnehage, da begge svarer at de mener en flerkulturell barnehage er en barnehage med ulike kulturer, men **AA** svarer nei når jeg spør om de er en flerkulturell barnehage og **AB** sier hun er usikker. De går dermed i mot det de selv anser som en flerkulturell barnehage. Det kan muligens komme av for lite kompetanse på kulturelt

mangfold og usikkerhet rundt hva som ligger i begrepet. Jeg mener dette viser som informant **AA** og **AB** sier, at kulturelt mangfold ikke er et fokus i deres barnehager, og det for lite kunnskap i organisasjonen. **PA** og **PB** mente de var en flerkulturell barnehage, og dette inntrykket sitter jeg også igjen med, selv om jeg enig med dem i at de fremdeles har mye å jobbe videre med for å få en enda bedre flerkulturell pedagogisk tilnærming. **MP** svarte at de er en flerkulturell barnehage på en måte, men at det er ulikt fra base til base hvordan det blir praktisert.

Å være en flerkulturell barnehage handler ikke bare om å markere høytider et par ganger i året, eller at man har ulike kulturer representert i barndegruppen og blant de ansatte. Det handler om å synliggjøre kulturelt mangfold i barnehagehverdagen. Jeg støtter meg på teorien til Gjervan et al. (2012) som sier at når kulturelt mangfold er en naturlig del av barnehagehverdagen kan man si at barnehagen er en barnehage med flerkulturell pedagogisk tilnærming. Videre står det i rammeplanen at "Barnehagen skal la barna få kjennskap til fortellinger, tradisjoner, verdier og høytider i ulike religioner og livssyn og erfaringer med at kulturelle uttrykk har egenverdi. Barnehagen skal skape interesse for samfunnets mangfold og forståelse for andre menneskers livsverden og levesett" (Kunnskapsdepartementet, 2017 s. 54) . Slik som jeg tolker rammeplanen sier den ikke noe om at de barnehagene som har ulike kulturer representert skal gi barna interesse for samfunnets mangfold, i dette ulike kulturer og måter å leve livet sitt på, men at alle barn skal få gleden av å berikes med mangfold. Med utgangspunkt i dette vil jeg påstå at en del av barnehagene er en barnehage med minoriteter, og ikke en barnehage med flerkulturell pedagogikk og praksis. For å bli mer bevisst på hva som ligger i en flerkulturell barnehage er det viktig å bruke rammeplanen aktivt i arbeidet for å jobbe med begreper, for slik å forstå hva det vil si å være en flerkulturell barnehage og hvordan man jobber for det.

4.2 Synliggjøring av mangfold

Hvordan synliggjør dere kulturelt mangfold i barnehagen? Viser mangfoldet igjen i interiør, leker og ulikt materiell? Viser kulturelt mangfold igjen i valg av sanger, rim og regler? Velger barnehagene mat fra ulike kulturer for å synliggjøre kulturelt mangfold? **Alle** informantene sier at de har dukker med ulike hudfarger. Informant **AA** og **AB** har ikke bøker om ulike kulturer, synger ikke sanger eller har annet materiell. **AA** sier at "vi er ikke så veldig god på det nei. Vi kunne vært mye bedre på å ta inn bøker som beskriver andre kulturer og andre religioner".

Informant **PA** sier at det kulturelle mangfoldet vises igjen i instrumentsamlingen og til dels i eventyr. Hun sier likevel når det kommer til valg av ulike eventyr at "det blir jo veldig lett for å velge det enn selv har nært hjertet". Hun peker også på at de ofte velger flerkulturelle teaterforestillinger. Videre sier hun at de ikke markerer så mange høytider, og har lite fokus på religion. Dette er noe som burde fokuseres mer på mener hun.

Både **PA** og **PB** peker på at tospråklige assistenter er en stor ressurs for å synliggjøre kulturelt mangfold. **PA** sier at tospråklige assistenter ofte viser andre typer leker, noe som viser barna at det er mange likheter i leker fra ulike kulturer. **PB** har i samråd med foreldre og tospråklig assistent markert ulike høytider i etterkant av feiringen i hjemmet. Dette prøver de alltid å inkludere i barnehagehverdagen, uavhengig av hvilken bakgrunn barnet har. De har blant annet ulike flagg som de bruker både til å henge opp, men også på bursdagskort. Hun sier at "Det er litt stas, vi har bursdagsplakater, der de barna som bare har ett flagg, syns det er urettferdig. Det blir stas å ha flere flagg". Samtidig peker **PB** på at de har stort forbedringspotensial når det kommer til å synliggjøre kulturelt mangfold. Synliggjøring av kulturelt mangfold er per nå forbeholdt høytider.

MP sier at de har et rikt utvalg av materiell, blant annet bøker som synliggjør ulike kulturer og dukker med ulik etnisitet. **MP** har jobbet mye med å få vekk "hvithet" i materiell som puslespill og lignende. Materialet er tilgjengelig, men alle er ikke like flinke å bruke det. Hun oppfordrer personalet til å knytte kulturelt mangfold inn i det de ellers planlegger i barnehagehverdagen, men det er ulik interesse blant personalet, selv om alle skal sitte på samme kompetanse.

Ingen av informantene sier at de lager særlig mye mat fra andre kulturer. **PA** peker på at ris og pasta er en del av det norske kostholdet nå. **Alle** sier de tilpasser maten slik at barna som skal følge religiøse spiseforskrifter gjør det og er bevisste på at barnet ikke skal være annerledes enn de andre barna når det kommer til mat.

Det høgskolelektor Mona – Lisa Angell (2008, som referert til John Olav Skålid) skriver i sin masteroppgave, stemmer godt med det som kommer frem i denne oppgaven. Majoriteten anerkjenner minoriteten på noen felt. Blant annet sier alle informantene at de har dukker med ulik hud, øye og hårfarge. **AA** og **AB** sier at det ikke er så mye fokus på synliggjøring av kulturelt mangfold i barnehagene de jobber i. I **PA** sin barnehage vises det igjen i instrumentvalg. **PB** sier at det er mest fokus på kulturelt mangfold i forbindelse med markering av høytider. De fleste barnehagene har ikke særlig fokus på musikk, rim eller regler fra andre kulturer. I **MP** sin barnehage har de mye materiell tilgjengelig, og noen jobber veldig godt med det, men det er ulikt i personalgruppen. **MP** peker på at det fort sklir ut, spesielt i hverdagene. Dette stemmer godt med forskningen til Andreasen og Øvrebø (2017. Som referert til Andersen et al. 2011) som sier at 94 % av pedagogiske ledere velger sanger, rim og regler fra norsk kultur, og 48 % som sier at de aldri bruker innhold fra minoritetskultur sammen med barnegruppen. Dette vil si at som Andreasen og Øvrebø (2017) peker på, kan det virke som om det er små muligheter for minoritetsbarn til å gjenkjenne sine egne kulturelle uttrykk, spesielt i barnehagene til **AA** og **AB**.

Når vi ser på svarene fra informantene om synliggjøring av kulturelt mangfold i lys av teori som er presentert, kan det virke som om barnehager fremdeles har tradisjon for monokulturell pedagogisk forankring (Gjervan et al. 2012). Barnehagene jobber i varierende grad og på ulike måter med kulturelt mangfold. "Det blir jo veldig lett å velge det en selv har nært hjertet", sa **PA**. Dette tror jeg det ligger mye sannhet i. Det er lett å velge sanger, rim, regler, leker og andre aktiviteter som en selv har gode minner til. Det kan virke som det ligger i oss å ønske å gi dette videre til kommende generasjoner, uten å tenke over at verden er i forandring og ikke er den samme verden som generasjoner før vokste opp i.

I barnehager der kulturelt mangfold er synliggjort bidrar dette til å fremme identitetsbekreftelsen til barna. Det skal være en naturlig del av barnehagene at vi er ulike, og like. Hvordan et barn blir møtt i barnehagen har derfor stor innvirkning på hvordan barnet ser på seg selv (Gjervan et al. 2012). Dette viser hvor viktig det er å synliggjøre kulturelt mangfold, slik at barna er stolte av sin kulturelle bakgrunn og dermed også av seg selv. På samme tid er det viktig å ikke fremstille kultur som noe som ikke er gjenkjennbart for barnet. Jeg tror at ved å synliggjøre kulturelt mangfold gjennom de små og nære ting unngår man å fremstille kultur som noe "rart". Et eksempel på dette er **MP** sin barnehage hvor de har en mørkhudet Rødhette og at puslespillene avbilder mennesker med ulik etnisitet.

Barnehagene peker også på at de ikke har stort fokus på mat fra ulike kulturer, og kanskje er det vanskelig i dag å definere hva som er norsk mat, da vi er globaliserte og lager ulik type mat, også hjemme. Barnehagene som informantene mine jobber i, er flinke å legge til rette for spiseforskrifter. I følge Andreasen og Øvrebø (2017) viser de til i sin forskningsartikkel at barnehagene tilbyr ulik type mat eller mat som alle kan spise. Om det er lite kompetanse og dårlig foreldresamarbeid om dette som Andreasen og Øvrebø (2017) påstår er jeg usikker på om stemmer i min oppgave. Jeg har inntrykk av at barnehagene er flinke å tilrettelegge slik at ingen skal føle seg utenfor "vi-fellesskapet", og jeg oppfatter det slik at dette er en naturlig del av barnehagehverdagen. Jeg har likevel inntrykk av at barnehagene med fordel kan jobbe mer med å variere maten slik at det blir servert mat fra ulike kulturer, og gjerne mat som barna kjenner igjen fra hjemmet.

4.3 Tilnærming til mangfold, problemorientert eller ressursorientert?

Hvilken tilnærming har barnehagen til kulturelt mangfold, problemorientert eller ressursorientert ?

Samtlige av informantene mente det kunne være flere utfordringer i møte med flerkulturelle barn og foreldre. De pekte spesielt på utfordringer ved å ikke snakke samme språk. **AA** og **AB** synes det er vanskelig å svare på om de har en ressursorientert tilnærming til mangfold, eller ikke. **PA** sier at "altså holdningen til barnehagen er at det er en ressurs, men jeg kan ikke si med hånden på hjertet at det er holdningen til alle som jobber der". Personlig mener hun å ha en ressursorientert tilnærming, men hun er heller ikke blind for utfordringene.

Syns dere det er flere utfordringer og problemer i møte med flerkulturelle barn? PB sier det kan være utfordrende å forholde seg til minoritetsspråklige foreldre og barn. Men etter at barnehagen hun jobber i har økt sitt fokus på kulturelt mangfold merker hun en holdningsendring. Fra å tidligere ha en problemorientert tilnærming til kulturelt mangfold, mener hun nå at de går mot en mer ressursorientert. I **MPs** barnehage er personalgruppen litt delt, og hun påpeker at ” en ting er hva man sier man er, og noe annet er hva man er i praksis”.

Jeg sitter med inntrykket av at barnehagene ønsker å ha en ressursorientert tilnærming til mangfold, men at det er vanskelig i praksis. Jeg opplever også at det er svært ulikt innad i den enkelte barnehage, og at holdninger i barnehagen fort skinner gjennom. Som Gjervan et al. (2012) skriver, kan det føre til negative konsekvenser for barn om deres språklige og kulturelle kompetanse ikke blir anerkjent i barnehagene. Barna skal kunne få identitetsbekreftelse i barnehagen og ha lik mulighet til mestring, utvikling og læring som alle andre barn (Gjervan et al. 2012). Å se på mangfold som en berikelse er svært verdifullt for alle som er i barnehagen, og personalet må være kritiske til egen tenkning og praksis (Gjervan et al. 2012). Som **MP** påpeker er det ulike holdninger hos personale og holdninger kan være vanskelig å endre, men er noe som er viktig å jobbe med.

4.4 Kompetanse og holdninger hos personalet

Har personalet tilstrekkelig kompetanse når det kommer til minoritetsspråklige barn og foreldre ? MP er den eneste informanten som hevder barnehagen hun jobber i har tilstrekkelig kompetanse på minoritetsspråklige barn og foreldre. **AA** går så langt som å si at barnehagen hennes ikke ser behovet for å ha fokus på minoritetsspråklige barn og foreldre, eller å synliggjøre kulturelt mangfold. Likevel påpeker hun ” vi har jo barn fra ulike kulturer, og de skal jo bli møtt de og”. Både **AA** og **AB** er enige om at de som assistenter får for lite informasjon om barna og deres kultur, og at det er behov for kompetanseheving. Både **PA** og **PB** mener deres barnehager bør ha økt fokus på minoritetsspråklig barn og foreldre samt synliggjøring av mangfold. Videre sier **PB** at det er ulik kompetanse på feltet. Noen har høy kompetanse og hun påpeker viktigheten av å dele kompetanse med hverandre. I **MP** sin barnehage har noen av de ansatte høy kompetanse, da spesielt på det språklige. Hun legger til at tilknytning er det viktigste for å jobbe godt med minoritetsspråklige barn og foreldre, er ikke tilknytning og gode relasjoner på plass er det vanskelig å oppnå et godt samarbeid.

Hvordan øke personalets kompetanse? AA , AB og PA mener personalets kompetanse kan økes ved kursing, lese relevant litteratur og ved et godt foreldresamarbeid. Informant **AB** peker på at det kunne vært lærerikt å hospitere i andre barnehager, for å utveksle erfaring og å lære av hverandre. **PA** mener det er viktig å sette seg inn i andres kultur for å øke forståelsen. Hun tror både personalet og ikke minst barna

hadde vunnet på at de hadde økt den tverrkulturelle kompetansen i personalgruppen. Hun sier det er viktig å bruke av den kompetansen som finnes i barnehagen men også tilegne seg ny. **PB** fremhever viktigheten av å utvikle ny kunnskap. Dette oppnår en gjennom kommunikasjon med foreldre, barn og personalet. Det er også viktig å ha fokus på kompetanseheving på avdelingsmøter. **MP** sier at først og fremst må ledelsen ha kompetanse, slik at de til enhver tid vet hva personalet trenger for å kunne utvikle seg og gå inn i endringsprosesser. Som migrasjonspedagog er hennes kompetanse blitt brukt spesielt mye inn mot språk og synliggjøring av kulturelt mangfold.

Gjervan et al. (2012) mener det er behov for kompetanseheving innenfor det flerkulturelle, dette øker kvaliteten i barnehagen for alle barn. Informantene oppgir også at det er behov for kompetanseheving. **MP** hevder at i hennes barnehage har personalgruppen tilstrekkelig med kompetanse, men at enkelte i personalet velger å ikke nytte kompetansen de innehar. Tverrkulturell kompetanse er blant annet viktig for å kunne synliggjøre kulturelt mangfold på en god måte samt ha et godt foreldresamarbeid. Det er bekymringsfullt at personalet i noen barnehager (ref. **AA** sin kommentar ovenfor) velger å ikke ta hensyn til barns kulturelle bakgrunn og mener dette ikke trenger å fokuseres på. Dette sier noe om at det er viktig å jobbe med holdninger i personalgruppen, samt ha fokus på hvor betydningsfull ens kulturelle bakgrunn er for mennesker. Det kan virke som om tilbudet i enkelte barnehager er for dårlig og at det er manglende fokus på synliggjøring av kulturelt mangfold.

Det er viktig at personalgruppen har tilstrekkelig med kompetanse for å forstå hvorfor mennesker oppfører seg på ulike måter. Det er viktig å erkjenne at ens egen måte å leve livet på, ikke nødvendigvis er rett for alle. For å kunne forstå mennesker med ulik kulturell bakgrunn er det viktig med innsikt i egen og andres kultur. Som Cecilie Jåvo skriver i sin doktorgradsavhandling kan det å ha mangelfull kompetanse føre til at man feilaktig ser på kulturforskjeller som omsorgssvikt (Ingrid Splide som referert til Cecilie Jåvo, 2003). Dette viser hvor viktig det er med nok kompetanse om kultur og en åpen dialog med foreldre.

4.5 Foreldresamarbeid

Hvordan samarbeider barnehagene med foreldrene? Alle informantene var enige om at et godt foreldresamarbeid er viktig. **AA** skulle ønske hun mottok mer informasjon om hvordan barnehagen samarbeider med foreldrene. Selv om hun møter foreldrene og er like mye sammen med barna som pedagogene, så opplever hun å få lite informasjon. Informant **AA** sier at "foreldresamarbeid er jo og veldig viktig, informasjon om hvordan de gjør det. Selv om de er muslimer, er det ikke sikkert de gjør som alle andre muslimer. Det er det samme, en kristen tro kan være ulik og."

PA og **PB** sier de setter av bedre tid til foreldresamtaler med minoritetsspråklige foreldre og bruker tolk om nødvendig. **PA** sier det å skape tillit og trygghet er viktig for et godt samarbeid, og at de har opplevd

situasjoner der det har vært utfordrende å skape gode relasjoner. Hun tror at foreldrene da ikke har følt seg trygge. **PB** pekte på at når man har god kommunikasjon med foreldre, bedrer dette relasjonen. Det kan derimot være vanskeligere å samarbeid med minoritetsspråklige foreldre, da spesielt på grunn av språklige utfordringer. I enkelte tilfeller møter man også familier med flyktningsbakgrunn. **PB** sier at i møte med disse familiene har hun gitt mer av seg selv i relasjonen. Hun forteller om en konkret situasjon og sier at:

Det var min jobb å få de til å trives her hos oss. Det fikk jeg til. Da var jeg inne å pirka på det som var vondt, jeg var inne å snakket med de om hvor de kom fra og hvilken oppvekst ungen hadde hatt. Mer enn det jeg gjør med andre foreldre, om det ikke er noe spesielt (informant **PB** i intervju. 5.10, 2018).

MP har hatt foreldremøter der foreldrene har mottatt informasjon på eget språk. I slike tilfeller er velkomstbrev og annen informasjon oversatt og de bruker tolk om nødvendig. Dersom foreldrene ønsker ytterligere veiledning kan de få dette på sitt språk. De bruker konkreter i foreldresamtaler for å vise hva de jobber med.

På hvilken måte er foreldrene med på å synliggjøre det kulturelle mangfoldet i barnehagen? Samtlige informanter med unntak av **MP** mener de kunne inkludert foreldrene mer for å synliggjøre kulturelt mangfold. Informant **AB** sier at de samarbeider med minoritetsspråklige foreldre på samme måte som med andre foreldre, men de bruker ofte tolk i samtaler. **PA** sier at det er rom for å være med å synliggjøre kulturelt mangfold i barnehagen, men at det ikke er alle foreldre som ønsker dette. Hun tror det kan være fordi de ikke ønsker at barnet skal skille seg ut. De har en dialog med foreldrene om hvorvidt de skal markere høytider, men er generelt ikke en barnehage som har fokus på slike markeringer. **PB** sier de spør foreldrene for lite om å involvere seg, men når de spør så er de villige til å være med. Det de har bidratt mest med er ulike matretter fra deres hjemland.

Dette er også gjeldende i **MPs** tilfelle. Foreldrene i hennes barnehage stiller ofte med mat på FN dagen og morsmålsdagen. Videre er de med på å synliggjøre kulturelt mangfold ved å delta på barnehagens arrangement på lik linje med andre foreldre.

Foreldre kan være en viktig ressurs for å synliggjøre kulturelt mangfold i barnehagen (Bakken og Solbue, 2016 som referert til NOU,2010:7). Men her vil jeg igjen trekke frem viktigheten av tverrkulturell kompetanse. På bakgrunn av informasjon fra informantene og med støtte i teorien vil jeg påstå at tverrkulturell kompetanse er essensielt i møte med foreldre, nettopp for å få innsikt i deres hverdag (Gjervan et al. 2012). Dette kan gjøre det enklere å synliggjøre mangfold på en god måte, da man kan få relevant informasjon om hvilke kulturuttrykk som er viktige for hver enkelt familie. I tillegg til fokus på kompetanseheving hos personalet understreker informantene viktigheten av gode relasjoner. Ut ifra dette

vil jeg påstå at personalet bør være modige nok til å spør foreldre om deres kulturbakgrunn. Kultur og religion kan være vanskelig tema muligens fordi man er redd for å krenke andre. Men for å kunne synliggjøre kulturelt mangfold på en god måte som er gjenkjennbart for barnet, må man begynne med å spør foreldrene om hva de gjør i hjemmet. Først da kan man ta med seg de ulike kulturuttrykkene og synliggjøre dem i barnehagene.

Foreldrene bør altså være en større ressurs i barnehagene ut ifra de svarene informantene gir.

I denne sammenheng har jeg lyst å trekke frem et poeng fra **MP** som jeg har stor tro på, nemlig viktigheten av at minoritetsforeldre rett og slett er til stede på samme måte som andre foreldre. Dette alene vil synliggjøre og normalisere kulturelt mangfold i barnehagen.

5.0 Avslutning

Formålet med denne oppgaven var å undersøke hvordan personale i barnehager arbeider med å synliggjøre kulturelt mangfold i hverdagen. Jeg har sett på hvordan dette gjøres i et utvalg barnehager, samt drøftet hvordan dette arbeidet kan bli bedre

Det kom frem i oppgaven at synliggjøring av kulturelt mangfold i barnehagen er utfordrende. Allerede i begrepsavklaringen viste det seg at det var usikkerhet blant informantene om hva det innebar. De fleste var likevel enige i at en flerkulturell barnehage er en barnehage med flere kulturer i. På bakgrunn av teori vil jeg påstå at det er en forenklet fremstilling av den flerkulturelle barnehagen. Jeg vil argumentere for at noen av informantene ikke beskriver en flerkulturell barnehage, men en barnehage med minoriteter. Det handler ikke bare om flerkulturelle ansatte og barn eller å markere høytider noen ganger i året. Det handler om å synliggjøre kulturelt mangfold i barnehagehverdagen, slik at mangfoldet blir en naturlig del av hverdagen og ikke kun et eksotisk innslag.

Fra teorien vet vi at det er viktig for minoritetsbarn å gjenkjenne egne kulturelle uttrykk i barnehagen (Andreasen og Øvrebø, 2017). Det kom frem i oppgaven at de ulike barnehagene synligjorde kulturelt mangfold i varierende grad. Noen hadde kun dukker av ulik hudfarge å vise til, mens andre hadde mer fokus på dette, ved hjelp av instrument, oversatte eventyr og sanger, samt ulike former for barnehagemateriell. Samtlige var likevel enige i at det var et stort forbedringspotensial når det gjelder å synliggjøre kulturelt mangfold i barnehagehverdagen. Noe flere av informantene trakk frem i denne sammenheng var viktigheten av tverrkulturell kompetanse, noe teorien underbygger (Gjervan et al.2012). Dette kan oppnås blant annet gjennom et godt foreldresamarbeid preget av tillit og åpenhet. På den måten er det lettere for foreldrene å involvere seg i barnehagen. Ved å gjøre dette, vil de på en naturlig måte synliggjøre og normalisere kulturelt mangfold.

På bakgrunn av informasjonen mottatt av informantene kan det fremstå som nødvendig med en kompetanseheving innen flerkultur. Dette var noe samtlige trakk frem under intervjuene. Kompetanseheving kan skje ved hjelp av både kursing, egenstudier og annet, men noe som spesielt ble trukket frem av informantene var erfaringsutveksling. Et forslag var å hospitere hos andre barnehager og på den måten lære av deres arbeidspraksis. Enda viktigere vil jeg påstå er erfaringsdeling innad i organisasjonen. Jeg valgte bevisst å intervju ansatte på ulike nivå, for å se hvordan de ulike rollene jobbet for å synliggjøre kulturelt mangfold. I intervjuene kom det frem at assistentene kjente på manglende informasjon om barna og det er trolig at det påvirker hvordan de forholder seg til dem. Selv om det er naturlig at en assistent har mindre teoretisk kunnskap enn en med pedagogisk utdanning, er det viktig at pedagogen er villig til å dele av informasjon, kunnskap og erfaring slik at personalet er best mulig rustet til å møte en flerkulturell hverdag.

Denne oppgaven har vist at det er stor variasjon i hvordan barnehagene jobber for å synliggjøre kulturelt mangfold i hverdagen og at det er nødvendig med en kompetanseheving. Det er likevel behov for videre arbeid på dette området, gjerne med et større utvalg barnehager for å sikre at resultatet er representativt.

Litteraturliste

Andreassen, B.O. & Øvrebø, E.M. (2017). Religiøse spiseforskrifter i barnehagen. En kvalitativ undersøkelse om barnehagers strategier for tilpasning i møte med islamske spiseforskrifter. Nordisk Barnehageforskning, 16(1), 1-15. Høgskolen i Oslo og Akershus. Hentet 20 september fra

<https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/12312/article.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Bakken, Yvonne og Solbue, Vibeke. (2016). Mangfold i barnehagen, fra politisk vilje til flerkulturell virkelighet? Bergen. Fagbokforlaget.

Gjervan, M. (2006). Temahefte om språklig og kulturelt mangfold, Oslo, Kunnskapsdepartementet.

Gjervan, M., Andersen, C.E. & Bleka, M. (2012). Se mangfold! Perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen. Oslo, Cappelen Damm Akademisk

Jacobsen, Dag Ingvar. (2006) Forståelse, beskrivelse og forklaring : innføring i metode for helse- og sosialfagene. Kristiansand, høyskoleforlaget.

John Olav Skålid (2008). Anerkjent Mangfold. Universitetet i Sørøst-Norge. Henter 10 november fra: <https://forskning.no/om-forskningno/medlemmer-i-forskningnos-eierforening/101947>

Larsen, A. K. og Slåtten, M. W. (2015). En bok om oppvekst: Samfunnsfag for barnehagelærere (4.utgave). Bergen: Fagbokforlaget.

Lov om barnehager. (2018) LOV-1995-05-05-19. hentet den 14. September fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>. Kunnskapsdepartementet.

Ringedal, Kristen. Enhet og mangfold : samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode.. Bergen, fagbokforlaget. 4 utg, 2018

Rognsaa, Aage . Bacheloroppgaven : skriveråd og regler for utformingen Universitetsforlaget. 2. oppl. 2016

Statistisk sentralbyrå (2016), Barn og unge voksne med innvandrerbakgrunn

Demografi, utdanning og inntekt. (ISBN 978-82-537-9363-4) Hentet den 05.september 2018 fra:

<https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/attachment/273616?ts=1562bfcd488>

Statistisk sentralbyrå (2016) hentet den 20 september fra

<https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/innvbef>

Splide, Ingrid. Norske og samiske barn oppdras forskjellig. 2003. Hentet 10 november fra

<https://forskning.no/etnisitet-barn-og-ungdom-skole-og-utdanning/2008/02/norske-og-samiske-barn-oppdra-forskjellig>

Tveter Thoresen, Ingeborg og Winje, Geir. (2017) Religioner, mangfold og etikk i barnehagen. (2 utgave) Oslo. Cappelen damm.

Utdanningsdirektoratet. (2017). Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver .

Kunnskapsdepartementet. hentet 15 september fra

<https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

Wæhle, Espen. (2019, 2. januar). Assimilering. I Store norske leksikon. Hentet 5. januar 2019 fra

<https://snl.no/assimilering>.

Vedlegg. 1 Intervjuguide.

Jeg vil begynne intervjuet med å fortelle om formålet med intervjuet. Jeg vil også informere om at intervjuet er anonymt, at de deltar frivillig, og når som helst kan trekke seg.

Alder:

Kjønn:

Antall år i barnehage:

Flerkulturell barnehage, eller en barnehage med minoriteter?

1. Hva legger du i en flerkulturell barnehage?
2. Vil du si at dere er en flerkulturell barnehage?

Synliggjøring av mangfold.

3. Hvordan synliggjør dere kulturelt mangfold i barnehagen? Vises mangfold igjen i:
 - Interiør, leker og ulikt materiell?
 - Valg av sanger, rim og regler?
 - Valg av ulik type mat?

Tilnærming til mangfold, ressursorientert eller problemorientert?

4. Hvilken tilnærming har dere til mangfold. Har dere en ressursorientert eller problemorientert tilnærming?
5. Syns dere det er flere utfordringer og problemer i møte med flerkulturelle barn? Hvorfor/hvorfor ikke?

Kompetanse og holdninger hos personalet

1. Føler dere at personalet har tilstrekkelig med kompetanse når det kommer til minoritetsspråklige barn og foreldre? Hvorfor/hvorfor ikke?
2. Hvordan kan man øke personalets kompetanse?

Foreldresamarbeid

1. Hvordan samarbeider dere med minoritetsspråklige foreldre?
2. På hvilken måte er foreldrene med på å synliggjøre det kulturelle mangfoldet i barnehagen?

Vedlegg 2: Informasjonsskriv til informant

Informasjonsskriv til informant

Beskrivelse av bacheloroppgaven

Jeg er student ved barnehagelærerutdanningen ved Høgskolen på Vestlandet, og i den forbindelse skal jeg skrive en bacheloroppgave. Veilederen min heter Tom Sverre Tomren.

Temaet jeg har valgt er kulturelt mangfold i barnehagehverdagen. I forbindelse med dette trenger jeg å innhente datamateriale fra informanter som jobber i barnehager. Formålet med intervjuet vil være å få svar på ulike spørsmål som kan belyse hvordan barnehagene jobber med kulturelt mangfold. Denne informasjonen skal brukes for å drøfte og reflektere over teori og praksis.

Hva innebærer deltakelse i intervju

Informanten vil bli stilt spørsmål hvor det er rom for utdypelse og oppfølgingsspørsmål. Intervjuet vil vare i maks 30 minutter. Fokuset vil være på erfaring med kulturelt mangfold og hvordan dette jobbes med i barnehagene. Under intervjuet ønsker jeg å bruke båndopptaker for å få mest mulig nøyaktige data å arbeide med i drøftingen min, og for å få best mulig flyt underveis i intervjuet. Jeg vil også notere litt underveis.

Hva skjer med informasjonen

Under intervjuet skal det ikke nevnes navn på voksne, barn eller barnehagen. Datamaterialet jeg samler inn vil behandles konfidensielt, og det er bare jeg og min veileder som har tilgang til dette. I min ferdige bacheloroppgave vil det ikke være mulighet for å bli gjenkjent i intervjuet. Etter at intervjuene er ferdig analysert vil båndopptakene bli slettet. Prosjektet skal være ferdig 07.01.2019.

Med vennlig hilsen

Mail:

Veileder

Mail veileder

Vedlegg 3: Samtykkeskjema

Samtykkeskjema

Jeg gir med dette samtykke til at studenten kan bruke informasjonen som kommer frem i dette intervjuet i sin bacheloroppgave. All informasjon som kommer frem i intervjuet vil bli behandlet konfidensielt og alle opplysninger vil anonymiseres så verken personer eller barnehagen vil bli gjenkjent. Studenten får lov til å bruke båndopptaker underveis i intervjuet for å få mest mulig korrekt data å arbeide ut i fra. Jeg kan når som helst trekke meg fra intervjuet, både før under og etter intervjuet.

All skriftlig dokumentasjon og båndopptak vil bli slettet når oppgaven er blitt godkjent. Oppgaven skal leveres inn 07.01.19

Samtykke

Jeg er informert om hvordan data vil bli behandlet konfidensielt og i samsvar med forskningsetiske retningslinjer.

Jeg har mottatt skriftlig informasjon og er villig til å delta i studien.

Dato _____

_____ Signatur, deltaker i studien

Dato _____

_____ Signatur, bachelorkandidaten